

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

TREPTE ÎN VIAȚA CREȘTINĂ — gânduri cu prilejul Anului Nou 1984 —

La acest început de an îmi vin în minte versurile lui Eminescu: „Cu mâine zilele-ți adaugi, Cu ieri viața ta o scazi Și ai cu toate astea-n față De-a pururi ziua cea de azi.”

Parcă ar fi scrise anume să evoce acest moment de culme dintre ceva ce trece și ceva ce vine.

Ele aruncă asupra noastră o umbră de tristețe fiindcă, pe lângă bucuria întimpinării anului nou, constatăm cu tristețe că încă un an din viața noastră a trecut.

Unul din marii filozofi greci a lansat principiul: totul trece, totul curge, nimic nu e stătător pe lume: *Panta rei!* Dar constatarea aceasta, și tristețea aceasta, în legătură cu trecerea, se referă mai ales la trecerea noastră biologică, despre care n-am avea multe lucruri de spus, fiindcă într-adevăr, ne trăim destinul între două necunoscute: între necunoscuta nașterii și necunoscuta morții. Drumul între acestea două, pe cât de lung ne pare la tinerețe, pe atât de scurt ne pare la bătrânețe. Ne-am obișnuit cu el, și ne-am obișnuit și cu tristețea. Ne pare firească.

Uneori e păcat că ne obișnuim prea ușor cu unele lucruri prea grave. Obișnuindu-ne ușor cu ele, pierdem din vedere tainele care ne înconjoară, despre viață, despre nașterea universului.

Scriptura ne spune că la început Dumnezeu le-a făcut pe toate „după felul lor”. A făcut porumbul porumb, grâul grâu, omul om, privighetoarea priveghetoare, peștele pește. Se va fi referit Scriptura aici la momentul în care evoluția — procesul de creație — și-a terminat ciclurile și s-a statomnicat așa precum o vedem astăzi? Oricum ar fi, prin naștere sintem contemporani cu nașterea universului, fiindcă viața nu ne vine ca ceva inventat în momentul în care o primim de la părinții noștri, ci vine de la începutul începuturilor, de atunci de când a creat Dumnezeu cerul și pământul, lumea și pe om. Scrie Sfântul Pavel: „Dintr-un sânge a făcut (Dumnezeu) tot neamul omenesc” (F. Ap. XVII, 26). Prin aceasta sintem contemporani cu toți strămoșii noștri de la Adam încoace. Taina lumii e așadar și taina noastră. Dar cum spuneam, tristețea trecerii la culmea dintre ani, acum o experimentăm mai ales în legătură cu trecerea noastră biologică.

Ar trebui însă, cu acest prilej, să ne gândim și la o altă latură a vieții noastre, la cea spirituală; poate că am reuși să dezlegăm, cu ajutorul acesteia, ceva din tainele nașterii și trecerii biologice, pe care altfel nu le putem dezlega. Fiindcă într-adevăr, viața noastră se desfășoară, odată cu, și dincolo de traiectoria biologică, și pe o traiectorie spirituală.

Unul din filozofii români contemporani vorbește de o „devenire întru ființă”. O devenire întru ființă, am zice noi teologii, e o creștere de la ceea ce nu era, la ceea ce este și poate fi. O creștere întru conștiința de a fi, o mereu rotunjire, o ieșire pas cu pas din neantul neființei până la recuperarea chipului și asemănării cu Dumnezeu. Supuși devenirii, azi nu mai sintem exact cei de ieri, miine nu vom mai fi exact cei de azi: vom fi mai mult, altceva și altcineva. Trece de la viață la „și mai multă viață”, după expresia Mîntuitorului. Devenim ființe din ce în ce mai aproape de Ființa cea

unică. Ființa noastră se naște astfel mereu. Rămîne aceeași și e alta. Se desăvîrșește. Se împlinește. A fi, înseamnă a fi ca Dumnezeu, pentru că numai Dumnezeu este, precum se și definește în Vechiul Testament: „Cel ce este.” El singur are existența din Sine însuși, și o are desăvîrșit, pînă la limita devenirii. Dumnezeu nu mai poate crește întru ființă, precum e omul chemat să crească, să devină. A deveni întru ființă, teologic, ar însemna a intra în a fi-ul Său, a te declara *din*, și a intra în neamul lui Dumnezeu, precum spune Sfântul Pavel (F. Ap. VII, 29).

Devenirea de la ceea ce nu era, la ceea ce este, după învățătura noastră creștină presupune niște etape. Voi încerca, foarte pe scurt, schematic, să descriu câteva din aceste etape.

O primă etapă în devenire este fără îndoială momentul în care, pășind peste pragul copilăriei, luăm cunoștință de noi înșine, ne descoperim ca existente aparte, începem să ne gândim pe noi înșine, începem să ne punem primele întrebări despre noi înșine, începem să ne punem primele întrebări de relație cu lumea, cu rostul nostru în lume, de relație cu aproapele, de relație cu cerul înstelat, cu ziua și cu noaptea, de relație cu părinții, de relație cu trecutul, de relație cu viitorul, într-un cuvânt începem să ne punem întrebări. Atunci ne punem și întrebarea cheie, despre Dumnezeu.

Toate aceste întrebări însă, oricît s-ar referi la cele din afară, de fapt vor răspunsuri prin care să se lumineze cele dinlăuntru, cunoașterea de sine, delimitarea sine-lui și a rostului lui. Cei vechi, filozofii greci, erau specifici în privința aceasta. Ei

precizau: „Cunoaște-te pe tine însuși” — *Gnoti se atton* — spuneau ei pe grecește. Este etapa în care creștem întrebîndu-ne. Înaintăm în viață întrebîndu-ne. Este etapa în care începem să ne cultivăm, începem să învățăm, din cărți, de la alții, de la natură, prin noi înșine.

Urmează apoi a doua etapă: etapa cînd începem să primim răspunsuri și cînd începem să delimităm, să discernem între răspunsuri. Ne vin răspunsuri care ne dau soluții, și răspunsuri care nu ne dau soluții, ci ne afirmă taine. În acest moment se cere înțelepciune ca să delimităm precis răspunsurile pozitive, de ceea ce rămîne taină. Începem să trăim cu tainele, ca și cum ni s-ar fi încredințat pe neașteptate niște secrete cumplite, cu care trebuie să trăim fără a le dezvălui. Devenim dintr-o dată maturi, responsabili. Înțelegem că trebuie să ne purtăm de grijă noi înșine de acum încolo, și să ne pregătim singuri culcușul ființei, al gândului, locul în lume și în univers. Este foarte importantă această a doua etapă, în care trebuie să învățăm să trăim cu tainele. Dacă-mi aduc bine aminte, un mare poet transilvănean spunea:

„... și nu ucid cu mintea
tainele ce le-nfîlțesc în calea mea”.

(Lucian Blaga)

A nu ucide tainele pe care le-înfîlțesti în calea ta, ci a încerca să trăiești cu ele, înseamnă a încerca să înțelegi că aceste taine fac parte din universal în

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Sub patrafir de stele

De la Bădica Traian și de la Aurelian împăratul, după cum mărturisește Gheorghe Șincai în Cronica Românilor, colindele noastre umplu sărbătorile și le umplu cu fiorul păcii în pridvorul serii, în grai valah slăvit de mucenici și martiri care au căzut sub secură durerii, jertfindu-se pentru liniștea și pacea acestui pămînt românesc. În aurul iubirii sfinte cerul cu dalele seninătății se deschide și de sub patrafir de stele simțim cum în chilia duhului nostru se aprinde candela bunătații și-n flacăra ei sărutăm sfioși amintirea Crăciunului.

Colinde, colinde! / E vremea colindelor / Căci gheața se-ntinde / Asemeni oglinzilor / Și tremură brazii / Mișcînd rămurelele / Căci noaptea de azi- / Cînd sîcînte stelele.

Rămîne în inima noastră această tulburătoare colindă și recunoscînd în alcătuirea ei geniul lui Eminescu, ne gândim la marile bogății din inima poporului. Ne gândim nu numai la Nașterea lui Hristos care a venit să ne deschidă porțile vieții dar ne gândim și la Nașterea Poporului nostru și la tot trecutul lui înveșmîntat în zeghe de tristețe și lumină, la acel trecut pe care-l auzim sub scrișnet de oase pe roate sau sub trîmbițele de biruință a atîtor jertfe căzute pentru libertate, independență și unire și care se odihnesc în lumina apoteozei victorioase.

Prin avuta, frumoasa și bărbata limbă românească, după cum o afirmă Bogdan Petriceicu Hașdeu, ne cîntăm colindele dar prin ea trimitem astăzi, în patru părți ale lumii, mesajul nostru ferm, care este acela al iubirii luminate de țară, al înțelepciunii, al înțelegerii și al colaborării între popoare, al construcției pașnice și al Omeniei.

Religioasa purificare și înălțare a sufletului pe care ni le aduc colindele, ne face să simțim cum inima noastră devine o fîntînă a dragostei, a păcii și a buneînvoiri, o fîntînă care nu seacă sub nici o arșiță.

Sub patrafir de stele cînd glasul colindătorilor cu inflexiuni calde vestește Nașterea Pruncului Păcii, cu suflet drept și înalt, în crezul dragostei de țară, să ne rugăm și să contribuim cu toții prin munca și destoinicia noastră, la biruința păcii care este plînea cea mai de preț a popoarelor.

Leru-i Ler, Părinte, Ler, / Din pridvorul Tău de cer / Dă Tu roade și dă spor / La întregul Tău popor, / Fă ca ceasul cel de mîine / Să fie-n-cărcat de pîine / Și din mîndrul Tău azur / Dă-ne suflet bun și pur / Ca-n frăție și umire / Să dăm Țării împlinire, / Satele tot mai bogate / Și orașe minunate, / Grîul Păcii să rodească, / Oamenii să-i fericească / Și-n lumina Omeniei / Să bem vinul bucuriei, / Leru-i Ler, Părinte, Ler.

Protopop Ștefan Tascianu

Botezul Domnului sau descoperirea sensului divin al vieții

Botezul Domnului ne oferă prilejul unei alee și sfinte sărbători. Sensul ei duhovnicesc ni-l descoperă, în afară de textul Sfintei Evanghelii, icoana ortodoxă. Icoana aprofundează relațiile scripturistice și face din ele o lectură contemplativă. Astfel, ea ne înfățișează Botezul ca o privesc minunată. Asemenea unui răsărit de soare, deasupra Mîntuitorului se deschid porțile cerului. Călcînd în picioare, în apa Iordanului, zăpăditul lui Adam, Hristos primește să fie botezat de către Ioan. În chip de porumbel, Sfîntul Duh se odihnește peste Domnul, focul din cer unindu-se și cu apa din rîu. Într-un mod tainic, icoana surprinde glasul Tatălui de sus, care îl confirmă pe Mesia în fața lumii întregi: „Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru care am binevoit” (Marcu 1, 11) Întreaga imagine are o profundă semnificație religioasă-morală. Ea ne arată, prin deschiderea unor orizonturi divine, însemnătatea vieții în sine, precum ne indică și felul în care se cuvine să trăim în duh creștin această viață, prețuind-o ca pe cel mai mare dar al lui Dumnezeu.

Potrivit celor spuse de Sfînta Evanghelie, „Iisus a venit din Galileia la Iordan către Ioan, ca să se boteze de el” (Matei 3, 13). El vorbea despre o inițiativă ce aparține lui Hristos. Ne putem întreba, însă, pe drept cuvînt: ce rost a avut actul botezului lui Iisus de vreme ce Domnul a fost fără păcat (Evrei 4, 15), iar prorocul Ioan chema pe oameni la rîul Iordanului pentru a-i boteza în apă „spre pocăință” (Matei 3, 11)? Plecînd cerurile, Fiul lui Dumnezeu vine în lume ca să fie asemenea unuia dintre noi, luînd la întrupare chip de rob. În acest act de smerenie, Fiul lui Dumnezeu a găsit modul de a ne descoperi condiția apropierei maxime de Dumnezeu. Primul pas, în această apropiere, către noi, îl face Hristos. Dorînd să ni se împărtășească, să ni se comunice, co-boară la nivelul existenței noastre. Smerenia adevărată niciodată nu este identică cu înjosirea, ci este un mijloc necesar de a te apropia de ceilalți și de a le împărtăși atât bunătața cit și

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Ilie Moldovan

De Anul Nou

De Anul Nou doresc românilor să aibă pace și liniște în casă, Să le cînte îngerii la fereastră și să aibă colac pe masă, Să li se adune prietenii și să li se înmulțească bogăția, Românilor le doresc să le fie mare și fericită România...

Botezul a fost de sînge și de lacrimi și de multe chinuri, Amar a fost zaharul, și suferinți s-au negrit în vinuri, La poartă mereu a bătut boala și moartea și războiul, Las' să mai bată la poartă Anul Nou, dregîndu-și cimpoiul...

Las' să mai auzim și altă vorbă și de dragoste mai bună, Și să ne mai zîmbească strămoșii în lună... Să mai ne trimită zvon de iubire trecutul ce-n umbră zace, Las' să-și poată bea săracul român, vinuțul, în pace...

De Anul Nou doresc tuturor liniște și voie mai bună, Dușmanului prieteni, fetei logodnă și cunună, Cerului soare, soarelui zimbet de copil, copiilor jucării și nuci de aur...

Emil Isac

TREpte ÎN VIAȚA CREȘTINĂ

(Continuare din pag. 1)

care te-ai născut, sint ale lui și ale Creatorului universului, care își rezervă stăpînirea asupra a ceea ce a creat și vrea, prin taine, să ne învețe că este. În etapa aceasta mintea omenească se zbuciumă, dar se și limpezește.

A treia etapă e a împlinirilor. După ce ți s-au limpezit multe din cele ce te înconjoară, dorești să te realizezi, să-ți realizezi viața, potrivit cuvîntului Mîntuitorului Iisus Hristos care a zis: „Eu de aceea am venit, ca lumea viață să aibă.” De unde pînă acum ai primit, acum începi să și dai. Intemeiezi o familie, ai copii, îi educi, scrii cărți, iei parte la viața socială, crezi, construiești, te asociezi la muncă și la efortul colectiv încerci să fii un ins pozitiv în viață, să te realizezi în armonie cu tine însuși, în armonie cu credința ta, în armonie cu filozofia ta, cu sistemul tău de gândire și cu sistemul tău de relații cu lumea și cu Dumnezeu, în armonie cu toți oamenii, și în armonie cu societatea vremii tale. Te realizezi, împlinești viața, onorezi acel dar al lui Dumnezeu care a zis: „Eu sint viața”, — „Eu sint cel ce sint”. Dînd sens vieții, intrăm într-o existență cu sens, în sistemul Celui ce este, și care este veșnic. Așa ne deschidem spre veșnicie noi înșine. Devenirea noastră e acum pe o treaptă superioară, credința noastră și-a precizat întinderea. Pentru că, să știți: sintem veșnici în măsura în care vrem să fim veșnici; sintem veșnici în măsura în care știm că sintem veșnici. Dacă nu vrem și dacă nu știm, sintem pe dinafară, vom avea o veșnicie lipsită de sensul creștin, așa cum spune Sfînta Scriptură. Despre aceasta am vorbit în *Pastorală* mea de Crăciun din anul acesta. Nu ne pedepsește Dumnezeu cine știe cum, dacă nu intrăm în sistemul lui de gândire, ci ne lasă în afara sistemului. Despre aceasta a devenirii într-o ființă creștină, teologia spune că e cea a poruncilor. Se află în această etapă cel ce împlinește poruncile, modelîndu-se astfel după chipul lui Dumnezeu.

Etapa a patra este etapa desăvîrșirii. După ce și-a găsit drumul în viață, omul vrea ceva mai mult, s-o facă și mai frumoasă, s-o desăvîrșescă, integrîndu-se în perspectiva Mîntuitorului care a spus: „Eu de aceea am venit, ca lumea viață să aibă, și mai multă să aibă”, s-o aibă din belșug. Tot Mîntuitorul a spus: „Fiți desăvîrșiți”, fiți zei, fiți extraordinari, fiți din neamul lui Dumnezeu! Să nu ne sperie aceste cuvinte, căci în Scriptură scris este: „Eu am zis: Dumnezeu sinteți.” Fiți fiii lui Dumnezeu, îndrăzniți să vă ridicați mai sus cu gîndul, cu sufletul, în așa fel încît să vă plasați în chip desăvîrșit în sistemul de gândire al lui Dumnezeu. Nu este imposibil. Mulți reușesc s-o facă. Nu este foarte greu. Trebuie doar un eroism al gîndului, un eroism al faptelor, un eroism al îndrăzelii, un eroism de-o clipă, cum a fost eroismul țîlharului de pe cruce care și-a cerut iertare pentru păcatele lui, în ultima clipă, și a primit răspunsul: „Astăzi vei fi cu mine în rai!” În *Pateric*, o apoteogmă spune: „De ar voi omul, de dimineață pînă seara poate ajunge la măsura dumnezeiască.” Trebuie doar să dorim să fim buni, să facem în așa fel, încît în toate ale noastre să predomină: bunătatea, mila, răbdarea, dragostea. „Din aceasta vor cunoaște oamenii că sinteți ucenicii mei — deci că sinteți desăvîrșiți — de veți avea dragoste între voi.”

Cineva ar putea spune însă: bine, dar pentru a parcurge aceste etape va fi trebuind o pregătire deosebită. Nul Oricine se poate înscrie în aceste etape, în măsura în care își statornicește credința în Dumnezeu. În măsura în care și-a statornicit credința în Dumnezeu, se duce dominica la biserică și-și face toate rînduielele tradiționale, se înscrie cu liniște sufletească în toate aceste etape, pînă la etapa desăvîrșirii creștine. Nici o profesiune nu împiedică

viața spirituală, tot așa cum viața spirituală este la îndemîna oricui. Sfinții Părinți cei mai înaintați în viața duhovnicească ne spun: se poate trăi viața spirituală avînd pe Iisus Hristos în minte, și zicînd doar atît: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine păcătosul”, în orice împrejurare a vieții. Poți ajunge la desăvîrșire numai cu aceasta. Incolo să-ți faci datoria în munca ta și în toate răspunerile pe care le ai în viața de familie, și în viața de toate zilele. Nu e nevoie deci neapărat de condiții speciale pentru ca să parcurgi etapele vieții creștine.

Am citat la început dintr-o poezie a lui Eminescu. Aș fi tentat să reiau ultimele două versuri din cele patru. Ea începe:

Cu miine zilele-ți adaogi

Cu azi viața ta o scazi,

subînțelegînd desigur tristețea implacabilei treceri. Căci, în fapt, cu cit adaogi, cu atîta scazi din viață. Din oricare unghi ai privi-o, tot trecere este. Dar ultimele două versuri introduc un sentiment de echilibru:

Și ai cu toate astea-n față

De-apururi ziua cea de azi.

„De-apururi” în prezent. Realitatea noastră imediată e prezentul. Ajungînd pe treptele cele de sus ale desăvîrșirii creștine, realizăm un „azi” armonic, senin, liniștit. Cu acest azi trecem și dincolo, cînd ajungem să trecem. Ființa noastră s-a rotunjit pînă la asemănarea cu Dumnezeu: ea și-a asumat eternitatea, viața în Dumnezeu. Devine ființă în Ființă. Și nu se mai teme de moarte, fiindcă moartea a fost — cum zice Sfîntul Pavel — desființată.

Trecerea biologică e o întoarcere întru cele din care s-a alcătuit existența biologică. Din ce a venit, intru aceea se întoarce. Și ființa spirituală se întoarce în Ființa care i-a dat naștere; viața la Viață, unde se va așeza să fie într-un veșnic prezent, netulburat mai mult de vreo devenire, de vreun ieri izvorît din taine fără ferestre, de vreun miine ascuns în alte taine. „Atunci vom cunoaște” (I Cor. XIII, 12).

Așa, etapele vieții spirituale, luminează etapele biologice și le dezbracă de tragicul în care sint îmbrăcate, cînd sint lăsate numai la realitatea și dimensiunile lor.

Din această perspectivă a devenirii ar trebui ca, la acest moment de bilanț, de sfîrșit de an vechi și de început de an nou, să ne facem noi înșine o verificare a sufletelor noastre. Sintem noi pe vreuna din treptele acestei devenirii? Facem noi efortul unui progres spiritual de la o zi la alta, de la un moment la altul, așa încît să ne știm pe una din aceste etape, în perspectiva celorlalte? Această întrebare trebuie să ne-o punem cu prilejul unei zile ca aceasta.

E zi de bilanț pentru întreprinderi, pentru instituții; de ce n-ar fi și zi de bilanț pentru sufletele noastre? Dacă ar fi să-mi pun eu însumi cîteva întrebări de bilanț, m-ași întreba, în primul rînd, cîte oare din cuvintele mele, semănate aici în catedrală au căzut pe pămînt bun? Cîte au rodit? Cîte oare au schimbat măcar cîteva inimii? Cîte au întors măcar pe cîțiva de la păcat la virtute, de la o cale întunecoasă, la o cale luminoasă? Am convingerea că multe au căzut pe pămînt bun și mă rog lui Dumnezeu să fie așa.

Dacă ar fi să-mi pun întrebarea în legătură cu bilanțul Eparhiei, ar trebui să vă spun că am încheiat anul acesta cu realizări frumoase, atît în domeniul gospodăresc, cît și în cel duhovnicesc. Am dat o atenție deosebită tipografiei ctitorită, după cum se știe de Șaguna, utilizînd-o cu mașini noi, am acordat ajutoare bisericilor care nu au suficiente mijloace materiale ca să poată fi restaurate, să-și poată reînnoi pictura, sau să-și poată face pictură din nou; am sfințit marea catedrală de la Sf. Gheorghe care de 40 de ani aștepta să fie

terminată și am sfințit-o împreună cu P.F. Părinte Patriarh, în vara anului care a trecut. Am reușit, cred, să revitalizezăm conștiința preoțească a preoților noștri, așa încît nu avem decît prea puține cazuri de indisciplina. Preoții noștri își intră din ce în ce mai mult în misiunea și în vocația lor preoțească, și aceasta este una din marile bucurii cu care încheiem anul acesta care trece.

Cu aceasta aș vrea să închei, dar nu înainte de a spune măcar două cuvinte și despre cel pe care îl amintește Biserica noastră astăzi, și anume Sfîntul Vasile cel Mare.

De ce îl amintește Biserica astăzi? Pentru că a murit la 1 ianuarie, în anul 379, în Cezareea Capadochiei, unde era episcop.

S-a numit Vasile cel Mare, apelativ care s-a dat la foarte puțini Sfinți în Ortodoxie, iar dacă ne întoarcem spre istorie, în istoria poporului nostru, numai Ștefan cel Mare s-a bucurat de acest apelativ: „cel Mare”. Ce va fi făcut Sfîntul Vasile pentru ca tradiția creștină să-l boteze „cel Mare”?

Trei lucruri putem reține din viața și activitatea lui:

Întîi: a avut o atitudine fermă în ceea ce privește relațiile dintre săraci și bogați, în ceea ce privește proprietatea, în ceea ce privește impozitele, în ceea ce privește apărarea oamenilor săraci de abuzurile celor bogați. A scris despre acestea pagini extraordinare. Critica lui socială nu e cu nimic mai prejos de a modernilor. Pacea socială, în gîndirea sa, nu putea fi realizată decît pe dreptatea socială. Nimeni ca el n-a condamnat proprietatea privată, discriminările, inegalitatea, abuzurile. Numindu-l „cel Mare” Biserica și-a afirmat și ea opțiunile sociale, în fața puternicilor vremurilor trecute.

În al doilea rînd: a întemeiat o seamă de instituții de caritate, case pentru bătrîni, case pentru întreținerea copiilor orfani, pentru văduve, pentru călătorii fără domiciliu. Transformase orașul Cezareea Capadochiei într-un fel de orfanlat, de sanatoriu extraordinar, în care toți nefericiții lumii, toți oropsiții soartei găseau adăpost gratuit. Sf. Vasile cel Mare nu făcea altceva, zilnic, decît să țină cuvîntări în biserică, să se deplaseze pe teren, la marii bogați, ca să ceară bani pentru întreținerea acestor nenorociți. În întreținerea pe toți cu banii lui, cu bani din colecte, și cu ajutorul călugărilor și călugărițelor care făceau serviciile interioare. A fost o instituție extraordinară, și gîndiți-vă că ne aflăm în secolul al IV-lea. Instituția s-a numit, după numele său, Vasiladă.

Biserica s-a afirmat prin el și prin urmarea exemplului său — căci a fost urmat în toată lumea — ca fiind de partea săracilor, a celor umili, a celor în nevoie, urmînd pilda lui Hristos care a venit să slujească și nu să i se slujească.

Al treilea lucru extraordinar care ne-a rămas de la el, a fost o nouă organizare a monahismului. El ne-a dat *Regulele mari* și *Regulele mici* pentru organizarea monahismului care, de la el pînă azi, rămîne organizat după regulile lui. Toate regulile ulterioare, din Răsărit și din Apus, s-au orientat după el și i-au păstrat principiile generale. În fond, tot monahismul creștin este bazilian.

Aceste trei lucruri, bineînțeles în afară de opera lui teologică — a scris un extraordinar tratat *Despre Sf. Duh*, fiind și mare teolog, prieten de altfel cu alți doi mari teologi, Ioan Gură de Aur și Grigorie de Nazianz — i-au binemeritat supranumele de „cel Mare” și pomenirea lui la 1 ianuarie, în calendarul creștin ortodox. Este cunoscut răspunsul pe care l-a dat prefectului Modest care îi reproșa că îi vorbește cum nu i-a mai vorbit nici un episcop: — „Se vede că n-ai mai întîlnit nici un episcop!” Adică un episcop adevărat. El a fost adevărat episcop, creștin adevărat și om adevărat.

Botezul Domnului...

(Continuare din pag. 1)

puritatea pe care le ai în tine însuși. La Botez, Iisus Hristos se arată drept puritatea absolută, care din iubire îmbracă, din nou, haina smereniei. „Lasă acum, că așa se cuvîne să împlinim toată dreptatea” (Matei 3, 15), îi spune lui Ioan care ezită să-l boteze. Astfel, se arată solidar cu toți oamenii căzuți în păcat, pentru a comunica cu ei ca un frate. Dacă Dumnezeu s-ar izola în măreția lui divină, cine dintre oameni ar îndrăzni să se apropie de El sau cine ar avea cumpătarea să se asemene cu El?! Chipul Mîntuitorului de la Botez fiind pentru noi un model subtil, ne oferă posibilitatea dobîndirii unei vieți creștine îndumnezeite.

După o tradiție de veacuri, păstrată cu multă grijă în Ortodoxie, icoana Botezului ne înfățișează pe Mîntuitorul călcînd și distrugînd în apă zapisul lui Adam. Înșelat de diavol, cel dintîi om își semnează pe acest înscris sentința morții. Căderea lui în păcat a adus cu sine o catastrofă în existență, cunoscută cu numele de moarte sau nimfă. Moartea înseamnă biruința răului asupra binelui, a haosului asupra cosmosului, a nonsensului asupra sensului. Deși este numai un accident în creație, moartea poate fi privită drept o surprare a existenței. În mod sigur, omul prin el însuși nu are cum să-și recapete nemurirea, fără de care viața lui nu are o orientare spre divin. Dumnezeu, însă, nu lasă ultimul cuvînt nonsensului, alienării, suferinței și morții. Venind în lume, El redă acestei lumi lumina, îndrumînd-o în direcția frumuseții dintîi. „În El era viața și viața era lumina oamenilor” (Ioan 1, 4), ne spune sfîntul Evangelist Ioan. „Lumina alungă întunericul, iar viața nimicește moartea”, va zice și Sfîntul Grigorie de Nyssa, comentînd cele dinainte. Sălășluirea pruncului Iisus în peștera din Vîlfeem, în miez de noapte, la întrupare, are semnificația pogorîrii lui Dumnezeu în inima creației. În această peșteră are loc, mai întîi, prefacea întunericului în lumină. O semnificație de același fel are și ruperea zapisului lui Adam în Iordan. În Sîmbăta Mare, într-o stîhiră se cîntă: „Tu ai coborît pe pămînt pentru a-l mîntui pe Adam, dar negăsindu-l, o Stăpînă, Te-ai dus să-l cauți în iad”.

Icoana Învierii în Ortodoxie, precum se știe, este intrarea triumfătoare a Mîntuitorului în iad. Ruperea zapisului anticpează această biruință și nu este altceva decît eliberarea lui Adam din întuneric, deodată cu distrugerea puterilor demonice. Pîndită de moarte, viața nu poate să aibă un sens adevărat. Eliberarea deplină din cătușele morții va fi conferită de către Mîntuitorul oamenilor doar cu prilejul morții și al învierii Sale. Botezul, însă, prin cufundarea și ieșirea din apă, prefigurează această moarte-înviere. Cînd Dumnezeu se jertfește pe lemnul Crucii, El face acest lucru pentru ca omul să poată trăi etern în El. Dar acest sens aparține, deopotrivă, jertfei de pe Golgota și Botezului în Iordan. Viața omului însăși devine, astfel, o valoare supremă. E viața pe care creștinii trebuie s-o apere, ca pe cel mai de preț bun.

În lucrarea de rezidire a omului, Mîntuitorul nu are în vedere numai descătușarea în el a unor puteri spirituale, ci o restaurare integrală, care se referă, în același timp, la suflet și la trup. Fiind o unitate organică de spirit și fizic, omul se cuvîne în întregime să fie iarăși curat. Acest lucru nu l-a arătat tot Mîntuitorul intrînd cu trupul în apele Iordanului. Păstrînd distincția convenită dintre suflet și trup, dintre spirit și fizic, viața se descoperă ca o comuniune reală cu Dumnezeu. Legătura ei este tot atît de firească cu cerul ca și cu pămîntul. Ea se sprijină puternic de Dumnezeu, dar este deplin ancorată în realitățile lumii. De aceea și sensul vieții privește atît zborul spre înălțimi, cît și bucuria curată de a petrece pe pămînt. Astfel, a trăi cu sens, înseamnă a avea

fericirea de a crede, a nădăjdui în Dumnezeu și a-L adora, dar și fericirea de a trădi cu trupul, a munci cu mintea, a iubi și a fi iubit, a înțelege și a merita viața și pînea și numele de Om. A spori în sensul divin al vieții înseamnă, de asemenea, de a te afla în comuniune cu îngerii și cu sfinții, împăcat cu conștiința, cu misiunea și cu îndatoririle tale de fiu al lui Dumnezeu și frate a lui Hristos, dar totodată de a te afla față în față cu semenii tăi, drept, îndatoritor și folositor, dorind să fii bun și curat sufletește, capabil de devotament, de răbdare, de iertare, de sacrificiu și de eroism.

Am afirmat, mai înainte, că apele creației, întunecate și pîngărite de cădere, sînt un simbol al morții și al asuprii demonice. Fiecare zidită, însă, așteaptă în suspinuri izbăvirea, pe care i-o aduce Mesia, dar i-o aduce și Sfîntul Duh, arătîndu-se „în chip trupesc ca un porumbel” (Luca 3, 22). Coborînd din nou peste ape, Duhul face ca apele să-și recapete sfințenia, iar prin ele viața să se dezvăluie așa cum Dumnezeu a voit ca ea să fie dintru început. Datorită operației divine restauratoare, viața în întregime ajunge un răspuns către Hristos. În acest răspuns, toată creația devine, încă odată, mărirea lui Dumnezeu, mijlocul arătării Sale, epifania Sa. Viața și creația sint incununate împreună cu una și aceeași aureolă a numelui Fiului lui Dumnezeu.

Cuvintele pe care le rostеше Tatăl: „Tu ești Fiul Meu cel iubit!” alcătuiesc descoperirea supremă din ceasul Botezului. Grație acestora recunoaștem în chipul Celui ce intră în riul Iordanului pe însuși Fiul lui Dumnezeu. În Om vedem pe Dumnezeu. Dumnezeu a venit în lume, luînd înfățișare omenească, pentru a ne împărtași ceva care nu aparține decît lui Dumnezeu: viață veșnică. E vorba despre viața care poate fi numită și sfințenie. În Apocalips se spune că unul singur este sfînt: Iisus Hristos-Domnul (Apoc. 15, 4). Numai El are în sine viață veșnică. Puterea, înțelepciunea sau bunătatea lui Dumnezeu pot afla analogii în viața omenească, dar sfințenia nu-și găsește nici o analogie. Ea este „cu totul altceva”, ea este din altă lume. Cu toate acestea, Dumnezeu ne poruncește: „Fiți sfinți!” Nu întru-o lume vîltoare, ci în lumea aceasta. Posibilitatea de a fi sfinți și de a primi viața veșnică, încă de pe pămînt, există așadar. Ea ne este dată în Fiul Omului, în care noi vedem pe Fiul lui Dumnezeu. A ne împărtași de sfințenia lui Hristos (Evrei 12, 10), aici pe pămînt, este tot una cu a dobîndi o viață dumnezeiască, viața veșnică.

Din cuvintele Tatălui recunoaștem în Om pe Dumnezeu, dar din cuvintele Fiului, rostite în alte împrejurări, recunoaștem în Dumnezeu valoarea omului. Astfel, Mîntuitorul ne spune: „Eu am venit ca lumea viață să aibă și încă din belșug” (Ioan 10, 10). „Mai mare dragoste decît aceasta, ca cineva să-și pună sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are” (Ioan 15, 13). Iată cum viața omului apare drept o valoare absolută pentru Dumnezeu însuși. Omul nu este un mijloc pentru Dumnezeu, ci un „alter-ego” al Său, este prietenul Său. Din Evanghelie aflăm că, la întrupare, Fiul lui Dumnezeu vine la „ai Săi” (Ioan 1, 11). Tot la „ai Săi” vine și la Iordan. Dorința Lui este să-i trezească la o viață nouă, dumnezeiască, făcînd din păcătoși sfinți și din vameși apostoli. De la persoanele umane Dumnezeu așteaptă un răspuns liber, un răspuns plin de iubire, așteaptă un consimțămînt la o lucrare teandrică. Nu ne putem închipui o apreciere mai mare acordată vieții omenești. Ne iubim viața în sensul în care Dumnezeu însuși ne-o iubește și ne-o apărăm în sensul în care Dumnezeu însuși ține să se descopere prin ea. Viața noastră este o epifanie a lui Dumnezeu. În acest fel înțelegem adevărul că apărarea vieții este un principiu absolut în creștinism.

POMENINDU-L PE MITROPOLITUL ANDREI ȘAGUNA

Mitropolitul Andrei Șaguna, păstor de suflete

Mitropolitul Nicolae Bălan († 1955), fiind să caracterizeze în mod lapidar pe cel care i-a fost înaintaș, a formulat cunoscuta expresie: „Șaguna a fost, mai presus de toate, preot”. Dacă cercetăm cu luare aminte viața și faptele mitropolitului Andrei Șaguna — de la moartea căruia s-au împlinit în 1983, 110 ani, și 175 de ani de la naștere, — ne putem convinge ușor de adevărul acestor cuvinte. O simplă lectură a pastoralor și circularor publicate în 1938 de Gheorghe Tulbure (în volumul Mitropolitul Șaguna, Opera literară — scrieri pastorale — circulare școlare, Diverse), ne arată că vrednicul arhieru a fost însuflețit de o sinceră și netrecătoare dragoste față de fiii săi sufletești, că a fost „părintele” lor în sensul în care a fost consacrat acest cuvânt în Biserică. Încă din pastorală pe care o trimitea clerului și credincioșilor la 12 februarie 1848, prin care îi anunța că a fost recunoscut episcop, le făgăduia că se va strădui „să fie tatăl clerului și al poporului nostru. Tată zic, să fiu, tată și încă odată zic: tată să fiu, în înțelesul cel adevărat”.

În toate împrejurările deosebite ale vieții lui, mai ales când se afla departe de turma sa, de obicei la Viena, pentru a cere drepturi pe seama națiunii românești din Transilvania, el își informa clerul și credincioșii de toate demersurile și izbînzile sale. Iată, de pildă, cum își încheia pastorală trimisă din Pesta la 18 iunie 1848: „Primiți binecuvîntarea mea arhierescă și fiți încredințați despre grija pe care eu, ca un tată adevărat, ziua și noaptea o am pentru voi.” Peste o lună, le scria, tot din Pesta: „Vă încredințez, iubiiților, că deși împrejurările mă silesc a fi depărtat de voi, inima mea și sufletul meu necurmat cu voi și la voi este. Și nu cruț, iubiiților mei, nici osteneală, nici cheltuială pentru binele și folosul vostru cel sufletesc și trupesc. Nici un mi-

nut, nici un prilej nu las fără a-l fi întrebuințat spre ajutorința voastră. Fiți așa dar în pace, păziți buna rînduială și aveți răbdare, căci va trimite Dumnezeu vindecare ranelor voastre.”

La Sărbătorile Crăciunului din anul 1849, deși cu trupul era departe de turma sa, la Viena, cu sufletul era între ai săi, lucru ce-l desprindem din pastorală trimisă atunci: „Căci dorul inimii mele de a vă putea mîngîia m-a îndemnat să vă scriu vouă, pe care într-altă vă iubesc și să vă îmbrățișez și să vă întîmpin cu scrisoarea aceasta care să vă fie cel mai virtuos semn al iubirii și al îngrijirii ce o are pentru voi arhierul vostru, cel ce bucuros își pune sufletul său pentru turma sa cea iubită.” În aceeași pastorală, scria mai departe: „Îmi este prea bine cunoscută, iubiiților, întristarea voastră, pentru că aceea e și a mea; știu mîhnirea voastră, pentru că aceea e și a mea; știu necazurile voastre, căci acelea sînt și ale mele, știu pagubele voastre, căci acelea sînt și ale mele; știu pricina pîraielor voastre de lacrimi, căci pentru aceea curg și ale mele; le știu toate acestea. Laolaltă ne văierăm (întristăm), laolaltă unul pe altul ne și mîngîiem, incredințindu-ne că nu ne va lăsa Dumnezeu. Nu ne va lăsa, iată eu vă zic, că nu ne va lăsa.”

Peste doi ani, la Rusaliile anului 1851, aflîndu-se tot la Viena, trimitea de acolo o pastorală clerului și credincioșilor săi, în care sublinia și misiunea ce-o avea el de îndeplinit în mijlocul lor prin cuvintele: „Am priceput sfințenia și mărimea chemării mele, cu care sînt însărcinat a înainta vaza și cinstea Bisericii și a îmbrățișării soarta preoțimii, a dascălilor și a școlilor noastre.” Iată, în puține zile, mă grabesc a mă întoarce în mijlocul vostru, ca un arhieru care sînt al vostru. Căci eu nimica nu doresc așa tare ca binele vostru și iubirea mea către voi nu o poate nimic amorți. Să-mi credeți, iubiiților, că de la

această a mea iubire către voi nimica nu mă poate dezbină. Eu sînt păstorul vostru și voi sînteți oile mele; eu urmez lipselor voastre, voi urmați glasul meu.”

Din aceleași pastorale ale marelui arhieru desprindem și strădaniile sale pentru propășirea culturală a poporului său. În multe îndemnă pe preoți să nu neglijeze catehizarea tineretului și pe părinți să-și dea copiii la învățătură. De pildă, în pastorală de Paști din anul 1853, îi înștiința că a pus bazele unei fundații pentru ajutorarea studenților români lipsiți de mijloace bănești, căci, scria el, „cui nu-i singurează inima cînd vede că unii tineri dăruți cu cele mai frumoase talente și plini de rîvnă către învățătură, din care ar putea să se aleagă stîlpi luminători ai neamului și fii străluciți ai Bisericii, din lipsa mijloacelor trebuincioase sînt siliți a lăsa școala, a-și îngropa talentele sale?”

Într-o altă pastorală, din 1851, înțeleptul vlădică îndruma pe credincioșii săi să-și dea copiii la învățătura unei meserii. „La meșteșuguri, turmă iubită! — scria el. La meșteșuguri! Pentru că tu fiind turmă numeroasă, poți forma din fiii tăi oameni învățați, care să-ți îmulțescă și susțină economia naturală.”

Dragostea lui Andrei Șaguna față de păstoriții săi se reflectă însă nu numai din pastoralele sale, ci dealtfel, din întreaga sa activitate. Lupta sa pentru separarea Bisericii Ortodoxe românești de cea sîrbă, reorganizarea vechii Mitropolii a Transilvaniei, înființarea a sute de școli primare românești, ridicarea vechii școli de teologie la rang de școală superioară, înființarea tipografiei cu imprimarea a zeci de cărți — de slujbă și de învățătură — inclusiv Telegraful Român și atîtea multe alte acțiuni, nu erau altceva decît o expresie a dragostei sale profunde și sincere față de credincioșii pe care-i păstorea.

† LUCIAN FĂGĂRAȘANUL
Episcop-vicar

Mitropolitul Andrei Șaguna în cronică bisericească a Banatului

Între lumînările aprinse spre pomenirea mitropolitului Andrei Șaguna, la împlinirea a 175 de ani de la naștere și a 110 ani de la strămutarea sa în veșnicie se cuvine adus un prinos și din inima Banatului, cu care împreună a bătut în timpul vieții. Aceasta intrucît și mărturiile bănățene aveau la multe alte sînt tot atîtea raze ce pun în lumină trăsăturile alese ale personalității sale. Într-adevăr, era, parcă, dintre oamenii locului prin familiile frudite, care se recomandau cu demnitate cu mult timp înainte de afirmarea sa; apoi prin prieteni sau alți apropiați de-ai săi. Se păstrează pînă astăzi în zidurile unei case din centrul Orașului construită în 1792, lespedea ce înscrie proprietatea familiei Șaguna. Membrii ei s-au distins prin cîtoriea bisericii din localitate, datînd din anul 1782, precum și a teatrului edificat în 1816, care a împlinit un important rost în cultura bănățeană din secolul trecut. Referindu-se la cel dintîi dintre reprezentanții bănățeni ai cîtorva familii împămîntenite aici ca și cea numită, a scriitor din părțile Caraș-Severinului consemna sugestiv următoarele: „a venit din văile macedonene. De acolo unde păstoriți cîntă din fluier și din caval doine despre eroi legendari, despre căpitani și despre haiduci. La Oraș, însă, nu a adus noutate. Aci tot de atîta vreme se cîntau fapte vitejești. Poate tocmai aceasta l-a ținut aci”. (Virgil Birou, *Oameni și locuri din Caraș, ed. II, Timișoara 1943, p. 129, cf. Vasile Vărdădean, Monumente bisericești și culturale din zona Orașului, Timișoara, 1981, p. 82 și 157*). Mai pe urmă, frații Atanasie și Constantin Grabovschi, urchi Anastasie devenit Andrei Șaguna, ambii neguțători în Pesta, au cumpărat în 1823 jumătate din domeniul Apadia, situat între Caransebeș și Reșița, fiind totodată înobilati. (I. D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977, p. 129*).

Printre cei atașați sincer Ierarhului se însușeau protopopul Ioan Marcu din Lugoj, prieten încă din tinerețe și care prin donațiile preoților și credincioșilor de sub ascultarea sa a sprijinit cele dintîi încercări de ridicare a catedralei din Sibiu în 1858 (*Prof. Ioan Stratan — Pr. Vasile Muntean, Monumente istorice bisericești din Lugoj, Timișoara, 1981, p. 77*) preotul Nicolae Tincu Velia fost coleg de catedră la teologie, autor al lucrării „Istoria bisericească politico-națională”, tipărită la Sibiu în 1865, pentru a nu uita pe mirenii dr. Pavel Vasic, Andrei Mocioni, Filip Pasca, Vicențiu Babeș și alții. Desigur că numărul lor crește și cu susținătorii din părțile Aradului, în frunte cu episcopul Procopie Ivacicovici și arhimandritul Patriicu Popescu proveniți tot din Banat. Trebuie amintit totodată că în drumurile sale spre Viena, Andrei Șaguna s-a oprit adesea la Lugoj, acolo unde pe Cîmpul Libertății anului revoluționar 1848 Eftimie Murgu cerea între altele „obișnuitul” mitropolit al Timișoarei, luînd contact cu militanții pentru emanciparea națională și socială. (*Prof. I. Stratan... o.c., p. 179*). Cercetînd corespondența între cei menționați, se poate forma deja o imagine a frămîntărilor acelor vremi, ce i-au unit prin aceleași idealuri ale

românilor de pretutindeni. Toate explică și conlucrarea dintre Andrei Șaguna și bănățeni mai ales în vederea dobîndirii independenței bisericești și a unei mitropolii proprii. Importanța momentului așa cum a fost intuit de contemporani rezultă între altele și din Protocolul adunărilor comunei bisericești din Lugoj care înregistrează entuziasmul general de la Crăciunul 1864, legat de „știirea îmbucurătoare” a reînființării mitropoliei. (I. D. Suciu — Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980, vol. II, p. 853*). De asemenea dintr-o scrisoare în care mitropolitul răspunde felicitării preoților din protopopiatul Mehadiiei așa: „Îmi veți crede iubiiților preoți și creștini că și inima mea au săltat de bucurie și de mîngiere cînd am primit hîrtia voastră văzînd într-însa că ostenele mele de 17 ani pentru înființarea mitropoliei noastre române ortodoxe, cu episcopi români a adus vouă zile de bucurie și de mîngiere” (I. D. Suciu — R. Constantinescu, o.c., p. 867). Andrei Șaguna însuși s-a apucat cu osîrdie asupra documentelor bisericești din Banat folosite în lucrările sale, ca de pildă la întocmirea celui „Memorial prin care se lămurește cererea românilor de religione răsăriteană în Austria, pentru restaurarea metropoliei lor din punct de vedere a s.s. Canoane așternut c.r. minister pentru culte și instrucțiune 1851”. (*cf. Prot. Ion B. Mureșianu, Măndăria din Banat, Timișoara, 1876, p. 34*).

Așa cum se știe odată cu înființarea, Mitropolia Ardealului a primit și două eparhii sufragane Arad și Caransebeș. De menționat aparte că mitropolitul Andrei Șaguna a testat și fondul pentru înființarea eparhiei Timișoarei. (I. D. Suciu, o.c., p. 222). În scaunul Caransebeșului s-au remarcat succesiv doi dintre cei mai apropiați colaboratori ai mitropolitului, episcopii Ioan Popasu și Nicolae Popea. Cel din urmă fost secretar și vicar al mitropolitului Andrei, a închinat memoriile acestuia pagini inedite ce au găsit o caldă primire la Academia Română (I. D. Suciu, o.c., p. 203, *Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, vol. III, p. 206*). Continuînd lucrarea iubitelor lor îndrumător, tradiția șaguniană s-a impus în toate sectoarele vieții bisericești din Banat nu în mai mică măsură ca în celelalte laturi peste care creatorul ei și-a exercitat oblauduirea duhovnicească. Ca ilustrare a prețurii de care s-a bucurat Andrei Șaguna în Banat, ar servi un popas la cîteva dintre bisericile din preajma Orașului de care s-a făcut deja amintire (Brărișorul de Jos, Ciclova Română, Grădinari, Vărădia), ele însele durate pe o veche vatră de spiritualitate ortodoxă din țara noastră. Închinătorul va fi poate surprins aci de îndrăzneala depășirii erminiei prin reprezentarea în scaunul arhieresc, în locul icoanei unui sfînt ierarh, a copilului luminat al mitropolitului Andrei Șaguna. Dar îndată își va da seama că acest chip cel de aci l-au păstrat la icoană, ca un imbold în a sluji totdeauna cu credincioșie Biserică și Țară.

† TIMOTEI LUGOJANUL
Episcop-vicar

Corespondența inedită a Mitropolitului Andrei Șaguna cu Episcopul Calinic de Rîmnic

Este bine cunoscut cum mitropolitul A. Șaguna pe lângă intensa activitate organizatorică, culturală și politică desfășurată a purtat și o bogată corespondență cu ierarhii români de peste munți, cum sînt mitropoliții: Sofronie al Moldovei și Nifon al Ungrovlahiei; cu episcopii: Filaret și Dionisie Romano al Buzăului; cu arhierii: frații Scriban, Filaret și Neofit și cu episcopul Calinic de Rîmnic, cu care, după cît cunoaștem, a avut cea mai bogată corespondență.

După aproape un deceniu de la alegerea sa ca episcop, era încă confruntat cu multe lipsuri materiale, fapt care-l face să se adreseze episcopului Calinic, la 1 ianuarie anul 1857, spunînd: „Mă nevoiesc și eu din toate părțile a susține sfînta Maică noastră Biserică în întregimea și sfințenia sa, însă nu putem să sporim în țărta credinței și pravoslaviei noastre căci ne omoară sărăcia”.

Adînc cunosător al istoriei eparhiei sale, Șaguna știa despre o danie a domnitorului Constantin Brîncoveanu, anume moșia Merișani, din județul Argeș, dată cu prilejul hirotoniei întru arhieru a lui Atanasie. Cum acesta trecuse la viața cea veșnică Merișani n-a mai ajuns în proprietatea episcopului.

De aceea, acum roagă pe episcopul Calinic, să intervină pe lângă domnitorul de atunci, Alexandru Ghica, (1856—1858) al Țării Românești, să reînnoiască acea danie.

La 15 februarie anul 1857, episcopul Calinic îi răspunde și îi pune în cunoștință pe Șaguna, care era regimul de atunci al averilor bisericești din Țara

Românească spunînd: „nu știu de se va mai (putea) pretinde acum cu legiurile cu care se guvernează astăzi țara, fiindcă și chiar mitropolia noastră de aici și episcopii împreună cu mănăstirile nu mai au în desăvîrșită dispoziție a lor venituri cu care au fost și sînt înzestrate, ci s-au centralizat într-o singură casă de unde pentru orice trebuință măcar, nu se poate slobozi nici o sumă peste cele prevăzute prin legiuri”.

Înaltul ierarh de peste munți primind aceste lămuriri, răspunde episcopului rîmnicean, la 1 februarie 1857: „Vă mulțumesc pentru deslușirea cea frățească în privința moșiei Merișani”. În continuare Șaguna îl roagă pe Calinic în cuvinte alese, să-i stea în ajutor „că prea sfințita ta ești chemat de la Dumnezeu spre a ne fi nouă de ajutor”.

Nu cunoaștem cît a putut episcopul de la Rîmnic să intervină pe lângă stăpînirea de atunci, pentru reînnoirea danei brîncovenești de la Merișani și cît succes putea să aibă o asemenea intervenție, cînd începuse acel spirit al secularizării averilor mănăstirești închinăte la locurile sfînte și neînchinăte.

Neprimind un răspuns favorabil, Șaguna, împreună cu sinodul transilvănean din 24—26 octombrie 1860, adresează conducerii din Țara Românească, o cerere prin guvernul austriac. Români frunțași de peste munți, cum sînt: Ion Maiorescu, Bariș și alții erau alături de Șaguna în privința Merișanilor, fără însă a putea influența guvernul din Principate.

Mai tîrziu, la 1909, Congresul național bisericesc din Sibiu, in-

tervine din nou la conducerea din Principatele Române pentru moșia Merișani, însă rezultatul a fost același.

Episcopul Calinic venise la jilful din Rîmnic, după marele foc, din 1847, care distrusese două treimi din oraș, biserica catedrală și casele centrului eparhial, afară de paraclisul episcopului Grigorie Socoteanu (1749—1764), iar lucrul tipografiei încetase înainte de 1820.

Aceste mari lipsuri materiale și spirituale a căutat episcopul cernican să le îplinească.

Dacă sub aspect gospodăresc, în corespondența cu Andrei Șaguna, din 6 februarie 1857, putea să spună: „Cu ajutorul milostivului Dumnezeu și după neîntreruptă stăruință... luînd acum săvîrșire și clădirea din nou a bisericii... și reparația seminarului... s-au mai adăugat și altele din nou clădiri”, nu tot așa putea să fie mulțumit și cu latura cultural-spirituală.

De aceea se adresează lui Șaguna: „am avut și avem mare dorință să... înființăm și tipografie, precum a fost din vechime” și de aceea îi face „poftire” lui Șaguna să binevoiască a-i scrie, dacă se poate găsi în Sibiu „două teacuri cu toate trebuincioasele pentru o tipografie în calitate cu aceea din tipografia frației voastre și cu ce preț s-ar putea cumpăra”.

La 11 martie 1857, Șaguna îi răspunde: „acum îți trimîț însemnarea de cheltuieli și un model de teac”. Scrisoarea ajunse la Rîmnic în momentul cînd Calinic se pregătea „a merge la Capitală București pentru oarecare trebuințe”, rămînînd să rezolve

problema tipografiei la întoarcere.

Nu știm cum au decurs demersurile mai departe, însă episcopul rîmnicean a cumpărat tipografie de la Viena. Poate în Sibiu nu se găsește o tipografie corespunzătoare și la indicațiile lui Șaguna s-a îndreptat spre capitala imperiului habsburgic.

Soarta a făcut ca cei doi mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române să nu se cunoască personal. Din corespondența lor însă

reiese legătura permanentă a tuturor românilor, indiferent în care parte a Carpaților locuiau: originea, limba, credința și dătinile îi făcea să se simtă frați în bucurii și ca și la suferinți neîntînd seama de stăpînirile vremelnice sub care se aflau.

Cele șase scrisori vin să completeze multiplele aspecte ale vieții și activității marelui mitropolit Andrei Șaguna.
† GHERASIM CRISTEA
PITEȘTEANUL

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

● Duminică, 18 decembrie 1983, în cadrul Sf. Liturghii care s-a săvârșit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, și anume la priceasnă, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a tălmăcit, pe înțelesul obștii credincioșilor, pericopa evanghelică cu genealogia după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

La vecernia din aceeași zi, corul mixt al catedralei Mitropolitane, condus de P.C. profesori Gh. Șoima și I. Popescu, a interpretat un frumos buchet de colinde. Cuvînt de învățătură a rostit în pauză P.C. pr. prof. I. Moldovan.

Un asemenea concert de colinde, care a transpus pe ascultători în seara de Crăciun cu bogatele sale bucurii spirituale, a avut loc și la biserica noastră din Brașov-Cetate, pr. paroh N. Coman, susținut de corul mixt al acestei biserici, condus de P.C. pr. prof. Gh. Diaconu.

Cuvînt de învățătură a rostit cu acest prilej P.C. cons. Gh. Papuc de la Sibiu.

● Marți, 20 decembrie 1983, în catedrala mitropolitană din Sibiu a avut loc un alt reușit concert de colinde, susținut de corul studenților teologi de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, condus de P.C. prof. arhid. I. Popescu.

După concert I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a rostit un cuvînt ocazional, în care a scos în evidență vechimea colindelor, valoarea lor religios-morală, artistică etc.

Înalt Prea Sfinția Sa s-a adresat totodată în chip special studenților teologi, pe care i-a îndemnat să-și petreacă în chip ziditor vacanța care le stă în față, ajutorul pe care sînt îndatorați să-l dea părinților și preoților din parohiile în care domiciliază, subliniind totodată exigențele multiple pe care le reclamă înalta misiune pentru care se pregătesc.

● După cum se știe, cu doi ani în urmă, la Centrul mitropolitan din Sibiu a apărut lucrarea „Arhiepiscopia Sibiului — pagini de istorie”, care poate fi procurată de la Librăria noastră eparhială din Sibiu.

În această lucrare se cuprinde și materialul: „Colecția de la Centrul mitropolitan Sibiu”, care a apărut nesemnă. Autorul materialului este P.C. prot. onor. I. Beju.

† Arhid. Prof. Dr. Nicolae Balca

Cu adîncă durere au luat la cunoștință toți cei care l-au cunoscut că în preziua sărbătorii Sf. Ierarh Nicolae, cel care a fost profesorul universitar Nicolae Balca a fost chemat de Dumnezeu la Sine, trecîndu-l în ceata celor plăcuți ai Săi. Rămășițele sale pămîntești au fost depuse în biserica Sf. Ecaterina, paraclisul Institutului Teologic Universitar din București, iar prohodirea lor a avut loc în ziua de 9 decembrie, de către un sobor de preoți în frunte cu P.S. Sa Roman Ialomiteanul — vicar patriarhal. Au făcut parte din sobor P.C. Dumitru Radu, prorectorul institutului, Pr. Prof. Vl. Prelipceanu, Pr. Prof. Al. Ciurea, Pr. Prof. Ioan Rămureanu ș.a. Au fost de față colegii răposatului, studenții teologi și cunoscuți.

Slujba înmormîntării a urmat conform tipicului pentru înmormîntarea clericilor, în urma căreia P.S. Sa a dat citire telegramii de condoleanțe adresată familiei îndurerate de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin Prorectorul Institutului Teologic din București, Prof. Pr. Dumitru Radu, a dat citire scrisorii de condoleanțe adresată familiei de către I.P.S. Sa Antonie, Mitropolitul Ardealului în calitate de fost licențiat al răposatului profesor. Din partea Institutului Teologic din Sibiu a rostit cuvînt de rămas bun și de compasiune pentru familie Pr. Prof. Sebastian Șebu, căruia răposatul în Domnul i-a fost îndrumătorul științific la teza de doctorat. Necrologul a fost rostit de P.C. Prof. Constantin Galeriu în calitate de urmaș la catedrala de Omiletică și Catehetică de la Institutul Teologic Universitar din București.

Purtat pe brațe de preoți, sicriul a fost depus în carul mortuar ce l-a transportat la cimitirul „Învieră” de lângă Herăstrău, unde a avut loc înmormîntarea.

S-a născut la 11 iunie 1903 în comuna Tohanul Nou, județul Brașov, ca al treilea fiu al lui Nicolae, mort în primul război mondial, și al Ecaterinei Balca. După absolvirea Academiei teologice „Andreiene” din Sibiu, mitropolitul Nicolae Bălan l-a trimis la studii să se specializeze în pedagogie religioasă, filozofie, psihologie și teologie la Universitatea din Jena unde, după patru ani, obține titlul de doctor în filozofie (1934). Între 1935—1947 funcționează ca profesor de pedagogie la Școala normală confesională „Andrei Șaguna” din Sibiu. În anul 1947 a ocupat prin concurs conferința de Filozofie la Facultatea de teologie din București, în toamna anului 1948 a fost numit profesor titular la catedrala de Omiletică și Catehetică la Institutul Teologic Universitar din Cluj. Din 1952 a fost reîncadrat la aceeași catedrală la Institutul Teologic Universitar din București, pe care o deține pînă în 1970 cînd este pensionat.

Este autorul a numeroase studii și articole publicate în reviste de specialitate și în revistele noastre teologice.

S-a căsătorit în 1934 cu învățătoarea Silvia Rogozea și a fost hirotomit diacon în 1934.

Dumnezeu să-i facă parte de fericirea cea veșnică, odihnindu-l în pace cu aleșii Săi!

Pr. S. Șebu

† Cîntărețul bisericesc Vasile Plămădeală

La sfîrșitul lunii noiembrie 1983 s-a stîns din viață, după o lungă și grea suferință, cîntărețul bisericesc Vasile Plămădeală, tatăl I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

*

Născut la 26 aprilie 1903, în comuna Stolniceni din ținutul Lăpușnei, Vasile Plămădeală simte din fragedă copilărie vocația slujirii lui Dumnezeu, de mic fiind apropiat de biserica în care toată viața a preamărit pe Dumnezeu, glăsuind potrivit Psalmistului: „Lăudat-Te-voi din toată puterea mea și pururea voi da slavă numelui Tău”.

A urmat școala de cîntăreți din Chișinău sub conducerea renumitului muzician și compozitor toțiereu Mihail Berezovschi, unde a îndrăgît arta dirijoratului, fiind unul dintre cei mai buni ucenici ai nemuritorului Berezovschi.

Numit cîntăreț în parohia Stolniceni, Vasile Plămădeală era o fire dinamică și întreprinzătoare. Pe lângă psaltichia pe care o cînta cu mult suflet, a organizat un cor compus din peste 100 de persoane. Punea atîta suflet în execuțiile corale, încît făcea impresia că se sălășluia în inimile tuturor coriștilor.

După 1944 a organizat un frumos cor și la biserica parohiei Militari III din Capitală, care funcționează și astăzi. A fost cunoscut de toți ca un slujitor devotat misiunii de cîntăreț bisericesc și dirijor, dovădindu-se a fi în toate împrejurările un om hotărît, demn, un om între oameni, iubitor nu numai de Biserica pe care a slujit-o cu atîta dăruire, ci și de poporul din care făcea parte.

Cîntărețul bisericesc Vasile Plămădeală a fost

totodată un tată vrednic, dînd țării cinci vîrstare cu rosturi înalte în viața Bisericii și Patriei.

*

Înmormîntarea a avut loc marți, 29 noiembrie 1983, fiind oficiată în biserica Dudești-Ciooplea din București de către P.S. Episcopi-vicari: Roman Ialomiteanul (București), Lucian Făgărășanul (Sibiu) și Gherasim Piteșteanul (Rm. Vlcea), înconjurați de un mare sobor de preoți și diaconi și anume: consilieri patriarhali și mitropolitani, profesori de Teologie, arhimandriți, preoți de parohii etc.

Din partea Centrului arhiepiscopesc Sibiu au mai participat: P.C. consilieri, P.C. rector și prorector de la Institutul Teologic Universitar Sibiu, P.C. secretar și inspector eparhial, alți angajați.

Răspunsurile au fost date de un cor restrîns de la Institutul Teologic Universitar din București.

La sfîrșitul sf. slujbe au vorbit: P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care, între altele, a exprimat familiei, I.P.S. Mitropolit Antonie, întreaga compasiune a clerului și credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului;

P.C. prof. C. Galeriu de la Institutul Teologic Universitar din București, care a reliefat ideea că cel ce crede în Iisus-Domnul nostru „de va și muri viu va fi”, subliniind trăsăturile morale ale răposatului și

P.C. pr. V. Țepordei, paroh, care a schițat viața și a reliefat personalitatea adormitului întru Domnul, cîntărețul bisericesc Vasile Plămădeală.

Părintele luminilor să-i facă parte de bucuria aleșilor Săi!

Pr. V. Țepordei

Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Antonie al Ardealului mulțumește călduros tuturor celor care, prin scrisori, telegrame etc., au exprimat simțăminte de compasiune cu prilejul adormirii întru Domnul a tatălui Înalt Prea Sfinției Sale, cîntărețul bisericesc Vasile Plămădeală.

R.

Semnalăm... Semnalăm...

● Despre muzeul „Primei școli românești” de la biserica Sfîntul Nicolae din Scheii Brașovului, scrie în „Scînteia” (28 decembrie 1983) N. Mocanu, cu referiri la circulația cărților și a cărțurilor dinspre Muntenia și Moldova spre Schei și invers. Autorul arată valorile care se află în muzeu, în arhive și în depozite și enumeră multe nume de cărțuri pe care i-a produs Brașovul sau care și-au ales Brașovul ca loc de activitate. Menționează de asemenea, legăturile strînse dintre românii de pe cele două versante ale Carpaților, așa precum reiese din cele peste 800 de hrisoave și cărți de danii, de privilegii, de scutiri de biruri și de alte înlesniri făcute bisericii Sfîntul Nicolae din Scheii Brașovului și tuturor românilor din Țara Birsei.

Mitropolia noastră a inițiat împreună cu factorii de răspundere ai parohiei și ai muzeului, cu acordul binevoitor al autorităților locale, lucrări de extindere a complexului Schei, în speranța că, în scurt timp, acest colț minunat de Brașov va străluci și mai mult, recăpătîndu-și în toată dimensiunea strălucirea de odinioară. Așa, vor fi restaurate și vor fi date în folosință case și camere Anton Pann, Ciprian Porumbescu, Gh. Ucenescu, Varlaam protosinghelul și altele, pe lângă casa și camerele existente în care, marii brașoveni, stau cam ca într-o sală de așteptare: așteaptă sălile în care să se instaleze cum se cuvine, singuri!

● Asociația Scriitorilor din Brașov (colectiv format din Dan Tărchilă, V. Copilu-Cheatră, M. N. Rusu și Nicolae Stoe (prezentare grafiică și tehnoredactare Gheorghe Sărbu) a editat un frumos „Almanah CORESI '84”. Deși rămîne credincios literaturii de gen, totuși, mai ales în evocările istorice, investigațiile pe orizontală și verticală sînt largi și adînci, depășind rigorile genului, ceea ce e desigur un plus. Printre colaboratori — o listă de o pagină de nume — semnează de două ori și prof. Vasile Oltean, directorul muzeului nostru din Schei. Un Almanah model!

● Mitropolia Banatului a ieșit, cea dintîi, cu „Îndrumătorul Bisericesc, misionar și patriotic” pe anul 1984. În afară de autori locali, precum I.P.S. Mitropolit Nicolae Cornean, P.S. Episcop Timotei Lugojanul și alții, o monahie din Brașov, Teodosia Lațcu, publică versuri, iar Valeriu Anania semnează — cu nume, se pare, ajuns la statornicie — o prea frumoasă „Colindă, colindă”, nostalgic chemînd: „Tihna lumii suferindă”. Îndrumătorul, evident alcătuit din selecțiuni de calitate, răspunde întru totul scopului: misionar și patriotic.

● M. A. Costa de Beauregard publică în editura „Ceri” din Paris o carte cu titlul: DUMITRU STĂNILOAE — „Ose comprendre que je t'aime”, în colecția „Témoins spirituels d'aujourd'hui”, cu o prefață de canonicul englez dr. h. c. (de București) A. M. Alchin. E o carte de 216 p. de confesiuni ale profesorului nostru, notate și comentate de Marc-Antoine Costa de Beauregard, un parizian ortodox, cadru universitar acolo, iar la noi doctorand, avînd în pregătire o Teză despre teologia părintelui Stăniloae. Este evident nu numai că își înțelege și prețuiește maestrul, ci îl și iubește!

● Am întîlnit, pe frontispiciul unei cărți, un om evident umblat pe la curțile culturii: Gabriel Liiceanu, autor al „Jurnalului de la Păltiniș” (Cartea Românească, 1983, 240 p. Deconspiră existența pe vîrful din preajma Sibiului a unui guru, un auster căruia gîndurile îi încep fără dificultăți într-o chilie, în care îi place să-și facă singur focul, nu fără a găsi în ritual, în lemne, în foc și în fum, adevărate taine și semniificații din cea mai cerebrală substanță. Liiceanu transcrie — sperăm fidel — discuții cu C. Noica.

Noica ocolește cu delicatețe și cu respect implicările în teologie, dar își trimite ucenicii în grădinile Noului Testament, ale lui Origen, Augustin, Pseudo-Dionisie, Ioan Gură de Aur, Grigore de Nazianz, Vasile cel Mare... G. Liiceanu reține că Filocaliile trebuie doar „răsfoite”, (?) dar trebuie cetii Alcuin, Abelard, Thoma de Aquino, Duns Scotul, Eckart, Nicolae Cusanul și în cele din urmă Marrou și Gilson... Noica știe că fără teologie e greu să te descurci în filozofie. O mie de ani cultura Europei a însemnat cultură religioasă. Multe s-ar mai putea încă spune despre această carte care ascunde și unele profunzimi sub un limbaj simplu de jurnal peripatetic.

Noica e un optimist și un pedagog subtil. Îi place să vorbească și să învețe ca și maestrul său greci. Nu vrea însă să antreneze cai de căruță, ci cai de curse!

Pînă la el însă, trebuie să urci.

● Radu Cîrneci, poetul nostru, e cel puțin tot atît de mare ca și KAHLIL GIBRAN, poetul libanez, pe care îl traduce în românește, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, (Ed. Albatros, București, 1983, 160 p.) sub titlul: POEME. De fapt traduce din două din cărțile lui Kahlil Gibran: din Profetul și din Grădina profetului. Amîndouă fac un tot: o carte de inițiere care se strecoară pe lângă poarta minții, ca să ajungă la poarta sufletului. Iată unul din cuvintele Profetului său:

„Dacă ați urca, în gîndul vostru, pînă la nori, ați cugeta că aceasta este înălțimea; și dacă ați traversa marea cea mare ați zice că aceasta este depărtarea. Dar eu vă zic vouă că atunci cînd semeni un grăunte în pămînt, mai mari înălțimi atîngi, iar cînd împărtășești frumusețea unei dimineți vecinului tău, străbați o mare și mai mare.

Prea adesea îl cîntați pe Dumnezeu cel Infinit, deși, în fapt, cîntecul nu-l ascultați. Fie ca voi să puteți asculta cîntul păsărilor și pe cel al frunzelor desprinzîndu-se de ramuri la trecerea vîntului; dar nu uitați, prieteni, că ele cîntă astfel numai cînd se despart de trunchi.

Încă o dată vă spun să nu luați în deșert numele lui Dumnezeu care este totul pentru voi, ci vorbiți mai curînd unul celuilalt și înțelegeți-vă vecin cu vecin, zeu cu zeu”.

Acesta este stilul poemelor și fiecare pagină e mai frumoasă decît precedentă. Pe bună dreptate îl numește Radu Cîrneci pe Kahlil Gibran: „Poetul unei lumi sublime. Inspirat titlu de introducere!

ANTONIE DE LA PRISLOP

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.